УДК 336.76:338.242

Урванцева Світлана Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
E-mail: urvanceva@ukr.net

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУ В УКРАЇНІ

Анотація
Мета дослідження. *Метою роботи є комплексне дослідження системи державного регулювання ринку інвестиційного кредиту (РІК) та визначення шляхів підвищення його ефективності.*
Методологія. *У процесі дослідження застосовано загальнонаукові методи пізнання: сходження від абстрактного до конкретного – під час розкриття сутності державного регулювання економіки та РІК; системного підходу, абстрагування – для визначення ключових елементів формування ефективного механізму державного регулювання РІК; аналізу і синтезу, логічного узагальнення – для обґрунтування заходів підвищення дієвості державного регулювання РІК в Україні.*
Отримані результати. *У роботі встановлено базові елементи механізму державного регулювання РІК: мету, принципи, суб'єкти та методи регулювання. В якості стратегічної мети розбудови РІК, у складі фінансового ринку, визначено створення ефективного ринку, що забезпечить перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки, підтримку рівноваги інтересів його учасників, довіру до ринку та стійкі конкурентні позиції на світовому ринку. У статті запропоновано наступні принципи регулювання РІК: державного контролю; метауправління (саморегулювання); рівних можливостей; соціальної відповідальності кредитних організацій; обмеженого втручання органів регулювання ринку в ринкові відносини; єдності нормативно-правової бази та ін.*
Цінність дослідження.*За результатами дослідження обґрунтовано заходи щодо підвищення дієвості державного регулювання РІК з їх розподілом за наступними напрямами: удосконалення нормативно-правової бази забезпечення кредитної підтримки інвестиційної діяльності; розбудова розвиненої ринкової інфраструктури; забезпечення фінансової стійкості та інформаційної прозорості банківської системи; забезпечення довгострокового цільового рефінансування банків і сприяння їх діяльності у сфері інвестиційного кредитування;визначення пріоритетних напрямів здійснення державного інвестиційного кредитування.*
Ключові слова: *інвестиції, ринок інвестиційного кредиту; державне регулювання; методи державного регулювання; грошово-кредитна політика.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. За останні роки в економіці України спостерігаються глибока структурна деформація і значне технологічне відставання від економік розвинутих країн світу, що спричинені низьким рівнем внутрішніх і зовнішніх інвестицій. За таких обста-

©С.В.Урванцева, 2017

вин, особливого значення набуває розвиток ринку інвестиційного кредиту, оскільки структурна модернізація економіки на інноваційній основі потребує постійного використання довгострокових фінансових ресурсів сформованих на боргових засадах. Незважаючи на значну частку саморегулювання, ринковий механізм далеко не завжди здатний бути ефективним та забезпечувати захист прав споживачів, інвесторів та кредиторів. Відтак проблема формування скоординованого із сучасними процесами реформування рівня державного регулювання інвестиційної діяльності та ринку інвестиційного кредиту є вартою уваги економічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державної фінансової політики в інвестиційній сфері та впливу держави на кредитний ринок знайшли своє відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених: Н. Бровкіної, В. Зимовця, А. Даниленка, О. Дзюблюка, М. Крупки, В. Міщенка, Ф. Мишкіна, С. Науменкової, В. Опаріна, А. Сомик, О. Тихомирової, С. Чистова, Н. Шелудько.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Віддаючи належне доробку вчених у цій сфері, слід зазначити, що проблеми комплексного дослідження державного регулювання ринку інвестиційного кредиту в Україні свого належного наукового вивчення поки що не отримали. Пошуки шляхів підвищення ролі ринку інвестиційного кредиту у вирішенні соціально-економічних проблем суспільства й забезпечення сталого розвитку країни на інвестиційно-інноваційних засадах, а також формування ефективного механізму державної економічної політики впливу на діяльність суб’єктів ринку інвестиційного кредиту продовжують залишатись актуальними.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою роботи є комплексне дослідження системи державного регулювання ринку інвестиційного кредиту та визначення шляхів підвищення його ефективності. Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання: розкрити сутність державного регулювання економіки та ринку інвестиційного кредиту; визначити базові елементи формування механізму державного регулювання ринку інвестиційного кредиту; обґрунтувати заходи щодо підвищення дієвості державного регулювання ринку інвестиційного кредиту в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.Ринок інвестиційного кредиту (РІК) представляє сферу економічних відносин,

в якій відбувається акумулювання, розподіл і перерозподіл грошових капіталів на боргових засадах з метою забезпечення суб'єктів господарювання необхідними інвестиційними ресурсами. Становлення ринку інвестиційного кредиту є економічним процесом, який включає, по-перше, придбання здатності реалізувати свої базові функції (розподільчу, стимулюючу, ціноутворюючу, інформаційну та регулюючу); по-друге, створення організаційно-правових основ його функціонування.

На РІК проявляються складні, часто вельми суперечливі інтереси різних категорій його учасників. Досвід розвинених ринків показує, що, незважаючи на значну частку саморегулювання, ринковий механізм далеко не завжди здатний бути ефективним, забезпечувати рівні конкурентні можливості всіх учасників ринку, виконувати соціальні функції. Отже РІК, що має значну соціальну складову, потребує державного регулювання.

Державне регулювання економіки – це цілеспрямована діяльність держави щодо створення правових, економічних і соціальних передумов, необхідних для найефективнішого функціонування ринкового механізму і мінімізації його негативних наслідків [1, с.151]. На думку В. Гриньової та М. Новікової,державне регулювання економіки передбачає втручання державних органів влади за допомогою різних методів та інструментів у розвиток основних економічних процесів з метою забезпечення позитивних соціально-економічних результатів. Автори підкреслюють, що об'єктивною необхідністю такого втручання є неспроможність ринку забезпечити виконання економічної політики держави [2, с.16].

Відтак на сучасному етапі розвитку держава об'єктивно змушена виконувати ряд функцій, спрямованих на регулювання економіки. Так, Конституцією України закріплено політичну, соціальну, міжнародну і економічну функції держави. Остання полягає у створенні передумов, необхідних для ефективної економічної діяльності суспільства та включає наступні функції: емісійну; формування правових засад функціонування економіки; усунення вад ринкового саморегулювання, захисту конкуренції та прав власності, формування інформаційної інфраструктури ринку, здійснення стабілізаційної політики; перерозподілу доходів; забезпечення членів суспільства правилами поведінки [3, с.12–15].

Традиційно до функцій державного регулювання економіки відносять: визначення цілей і стратегії розвитку, стимулювання, регламентації (нормативну), коригування, соціальних гарантій, управління не-

ринковим сектором економіки, контрольну, регулювання діяльності монополій [4, с.16]. Реалізація цих функцій здійснюється через відповідні механізми державної економічної політики впливу на діяльність суб'єктів ринку взагалі та окремих його сегментів, у тому числі РІК.

Державне регулювання РІК можна визначити, як коригуючий вплив на учасників ринку з метою підтримки рівноваги їхніх інтересів, довіри до ринку, що забезпечує його розвиток відповідно до пріоритетних напрямів розвитку економіки. У свою чергу, ефективний механізм державного регулювання повинен передбачати формування цілісної системи регулювання РІК, що включає мету, принципи, суб'єкти та методи регулювання (рис. 1). Зупинимось на їх розгляді детальніше.

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУ

МЕТА РЕГУЛЮВАННЯ:

«створення ефективного ринку, що забезпечить перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки, підтримку рівноваги інтересів його учасників, довіру до ринку та стійкі конкурентні позиції на світовому ринку»

ПРИНЦИПИ РЕГУЛЮВАННЯ:

1) принцип державного контролю;
2) принцип метауправління;
3) принцип рівних можливостей;
4) принцип соціальної відповідальності кредитних організацій;
5) принцип обмеженого втручання органів регулювання ринку в ринкові відносини;
6) принцип єдності нормативно-правової бази, методів регулювання;
7) принцип інтеграції вітчизняного кредитного ринку у світовий

МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ:

Прямі методи державного регулювання включають інструменти адміністративно – правового характеру, нормативно-правові акти, нормативи, стандарти, державні бюджетні витрати за пріоритетними сферами фінансової підтримки тощо

Методи непрямого державного регулювання, що опосередковано впливають на поведінку суб'єктів ринку, включають наступніінструменти: фіскальні, бюджетні (дотації, субсидії, субвенції), грошово-кредитні (процентні ставки за операціями центрального банку, нормативи резервування, умови рефінансування кредитних організацій, прямі кількісні обмеження)

СУБ'ЄКТИ РЕГУЛЮВАННЯ:

Органи непрямого регулювання діяльності учасників ринку: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Державна казначейська служба України, Антимонопольний комітет України, Міністерство юстиції України, Конституційний суд України

Органи прямого (безпосереднього) регулювання: НБУ, Нацкомфінпослуг, НКЦПФР, Кабінет Міністрів України (Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – при організації державного інвестиційного кредитування)

Рис.1. Складові системи державного регулювання ринку інвестиційного кредиту в Україні

РІК є надбудовним поняттям, інтегрованим в економіку і, спираючись на власне сталий розвиток, повинен брати участь у реалізації стратегічних цілей національної економіки. Тому мета регулювання РІК охоплює: визначення вектору розвитку ринку у відповідності зі стратегічними завданнями, що стоять перед національною економікою; забезпечення довіри до нього. Очевидно, що зростаюча залежність національної економіки від зовнішніх факторів, обмеженість і дорожнеча енергетичних ресурсів, необхідність раціональнішого використання сировинної бази і робочої сили мають служити стимулом для використання інновацій, переходу вітчизняної економіки до світових стандартів екологічно безпечного виробництва з метою забезпечення соціально-економічного розвитку країни.

«Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. [5] передбачено такий «вектор розвитку» – це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ і, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього, передусім, необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему. Також означено 62 реформи та програми розвитку, з яких варто зробити акцент на: реформі захисту економічної конкуренції, ринку капіталу, монетарної політики тощо. Для підтримки інвестиційної активності та захисту прав інвесторів робиться наголос на забезпеченні ефективного захисту права приватної власності, у тому числі судовими органами, гармонізації із законодавством ЄС положень законодавства України щодо захисту прав національних та іноземних інвесторів та кредиторів, захисту економічної конкуренції.

Напрями розбудови системи державної підтримки інвестиційно-інноваційного розвитку також були визначені у «Концепції державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки» від 29 вересня 2010 р. [6]. Зазначено, що однією з основних причин виникнення проблеми низької інвестиційної активності в Україні є нерозвиненість інвестиційного ринку та його інфраструктури. Отже, подолання структурної деформації в економіці, підвищення продуктивності виробництва та рівня добробуту населення, пожвавлення інвестицій-

ної активності може бути забезпечене через створення умов для переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки, стимулювання залучення приватних інвестицій, удосконалення законодавства, що регулює інвестиційну діяльність, зняття перешкод в інвестуванні.

Доречно зауважити, щоголовною метою«Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року»від 18.06.2015 р.визначеностворення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентоспроможного середовища згідно зі стандартами ЄС [7]. Передбачено, що реформи проводитимуться в усіх сегментах фінансового сектору – у банківському секторі, секторі небанківських фінансових установ, на фондовому ринку та ринку капіталу тощо.

Можна узагальнити, що стратегічна мета розвитку РІК повинна бути пов'язана зі створенням нової моделі економічного зростання національної економіки на основі модернізації та інновації з перспективою переходу на п'ятий та шостий рівні технологічних укладів. Виходячи з цього, в якості стратегічної мети розбудови РІК, у складі фінансового ринку, можна рекомендувати наступну: «створення ефективного ринку, що забезпечить перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки, підтримку рівноваги інтересів його учасників, довіру до ринку та стійкі конкурентні позиції на світовому ринку». Регулювання фінансового ринку вцілому та РІК зокрема має здійснюватися в руслі стратегічної мети розвитку.

Визначення стратегічної цілі розвитку РІК обумовлює необхідність розгляду принципів його регулювання, тобто основу, на якій будується система регулювання ринку. У відповідності з поставленою метою доцільно запропонувати такі принципи регулювання РІК:

– принцип державного контролю, який означає, що система регулювання РІК створюється державою в особі уповноважених органів, які формують нормативно-правову базу, забезпечують контроль виконання та, у певних випадках, примус виконання встановлених вимог і зобов'язань;

– принцип метауправління (саморегулювання), що забезпечує узгоджену та ефективну роботу підсистем системи управління, чіткий розподіл регулюючих функцій між уповноваженими ор-

ганами та постійний розвиток самої системи управління відповідно до вимог ринку;

– принцип соціальної відповідальності кредитних організацій, що передбачає пріоритет у захисті інтересів населення та інших, найменш захищених учасників ринку;

– принцип рівних можливостей, що означає відсутність преференцій для окремих кредитних організацій, їх рівність перед органами регулювання;

– принцип обмеженого втручання органів регулювання ринку в ринкові відносини;

– принцип спадкоємності в розвитку системи регулювання ринку, який полягає у дотриманні встановлених довгострокових орієнтирів державної політики, надання можливості адаптації учасників ринку до зміни вимог регулятора;

– принцип інтеграції вітчизняного кредитного ринку у світовий – це необхідність враховувати тенденцій глобалізації фінансових ринків, використовувати міжнародний досвід при формуванні нормативно-правової бази і методів регулювання РІК.

Регулювання РІК не завжди відповідає наведеним принципам, у даний час певні з них повною мірою не дотримуються. Це відноситься до принципів рівних можливостей, саморегулювання і обмеженого втручання органів регулювання ринку в ринкові відносини. Невиконання цих принципів призводить до монополізації ринку, спотворення об’єктивних економічних процесів і гальмує його розвиток.

Як було визначено вище, система регулювання РІК також повинна включати регулюючі органи, що здійснюють прямий і непрямий вплив на діяльність учасників ринку. До органів непрямого регулювання відносяться Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Державна фіскальна служба України, Антимонопольний комітет України, Міністерство юстиції України. До органів прямого (безпосереднього) регулювання РІК відноситься Національний банк України, Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг, НКЦПФР, Кабінет Міністрів України (Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – при організації державного інвестиційного кредитування).

Слід зауважити, що державне регулювання економіки загалом, ринку інвестиційного кредиту зокрема, здійснюється через систему методів впливу, їх поділяють на прямі та непрямі.

Прямі методи державного регулювання безпосереднє впливають на функціонування суб'єктів ринку, до них відносять інструменти: адміністративного характеру, нормативно-правові акти, обов'язкові до виконання завдання макроекономічних планів і цільових програм, державні замовлення, централізовано встановлені ціни, нормативи, стандарти, ліцензії, квоти, державні бюджетні витрати, ліміти, грошова емісія і т.п. Методи непрямого державного регулювання, що опосередковано впливають на поведінку суб'єктів ринку, включають такі інструменти: фіскальні (наприклад податки на банківську діяльність і на прибуток від депозитів фізичних осіб), бюджетні (дотації, субсидії, субвенції), грошово-кредитні, інвестиційні, амортизаційні (введення механізму прискореної амортизації), інноваційні (визначення стратегічних напрямків розвитку науки та пріоритетних наукомістких технологій) [3, с. 22].

Базовим регулятором грошово-кредитного ринку будь-якої країни є центральний банк. Інструментами непрямого регулювання кредитного ринку з боку центрального банку, як відомо, є: процентні ставки за операціями центрального банку, нормативи резервування, встановлені ним, умови рефінансування кредитних організацій, прямі кількісні обмеження.

В «Основних засадах грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу» від 21 грудня 2016 р. [8] пріоритетною метою монетарної політики визначено зниженні інфляції (за індексом споживчих цін) до рівня однозначного показника та утримання її на такому рівні в середньостроковій перспективі. Водночас формування низькоінфляційних очікувань визначено ключовим елементом поліпшення макроекономічного середовища та відновлення економічного потенціалу України. Середньострокова ціль щодо інфляції встановлена на рівні 5% ± 1 п.п. (для річного приросту) і досягатиметься поступово. Так, у 2017 р. цільовий орієнтир за споживчою інфляцією встановлено на рівні 8 % ± 2 п.п. (грудень до грудня попереднього року). Монетарним режимом для забезпечення пріоритетної цілі визначено інфляційне таргетування.

Передбачено, що засоби грошово-кредитної політики використовуватимуться насамперед для контролю впливу монетарних чинників на стабільність грошової одиниці. Так, регулювання обсягу монетарної бази відбуватиметься шляхом впливу на наявність ліквідних коштів у розпорядженні банків. Реалізація гро-

шово-кредитної політики базуватиметься на контролі процентних ставок грошового ринку через використання ключової ставки (облікової ставки) НБУ – процентної ставки за операціями регулювання ліквідності, яка буде головним інструментом грошово-кредитної політики, та доповнюватиметься коридором процентних ставок за кредитними та депозитними операціями овернайт.

Також передбачено, що в міру прогресу в напрямі досягнення цільового показника інфляції на 2017 рік, а також стабілізації діяльності банківської системи вживатимуться заходи в напрямку підтримки економічної політики Уряду України щодо відновлення стійких темпів економічного заростання. Така робота концентруватиметься насамперед у площині стимулювання кредитування банками реального сектору економіки (забезпечення третього цільового пріоритету діяльності НБУ, відповідно до ст. 6 Закону України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV).

Необхідно визнати, що незначною, на відміну від зарубіжних центральних банків країн світу, залишається роль НБУ у виконанні даного пріоритету – додержанні стійких темпів економічного зростання. Світовою нині є тенденція, коли не уряди, а центральні банки задають імпульси економічному розвитку країни.

Наприклад, ЄЦБ і Банк Японії мають діючі програми довгострокового забезпечення ліквідності для фінансування фінансових інститутів і сприяння їх кредитній діяльності для забезпечення економічної активності. Банк Японії першим впровадив довгострокове фінансування фінансових інститутів, розмір якого залежав від обсягу зростання кредитування цими інститутами приватного сектору. Ціллю було заохочення кредитування банками приватного сектору. Банк Японії на даний час має дві програми: 1). Програма забезпечення коштів для підтримки посилення фондування економічного зростання, запроваджена в 2010 р. (надання коштів за фіксованою процентною ставкою 0,1% строком до 4 років, залежно від обсягів зростання кредитування та інвестування, здійсненого фінансовими інститутами для фінансування економічного зростання); 2). Програма надання коштів для стимулювання банківського кредитування, запроваджена в 2013 р. (надання коштів строком до 4 років обсягом до суми подвійного чистого зростання кредитування фінансовими інститутами без обмежень). У 2014 р. ЄЦБ запровадив програму Таргетованого довгострокового рефінансування (*Targeted LTROs)* з надання дов-

гострокових ресурсів (максимум від 3 до 4 років) фінансовим інститутам в обсязі до потрійного розміру чистого зростання кредитування за виключенням іпотеки за фіксованою ставкою в розмірі основної ставки рефінансування плюс 10 б. п. [9].

Слушною є думка А. Сомик, що: «у нинішніх умовах, що склалися в Україні без кредитної підтримки розвитку національної економіки на інноваційно-інвестиційній основі з боку центрального банку, економіка України й надалі буде розвиватися по замкненому колу «імпорто-/енергетична/боргова залежність – проблеми платіжного балансу – девальвація/інфляція». У таких умовах пріоритетом для держави має стати недопущення економічної рецесії, у тому числі державними інвестиційними програмами за участю центрального банку» [10].

Тобто, дії Національного банку повинні бути направлені на забезпечення стабільності національної грошової одиниці, банківської системи, відновлення та активізації інвестиційного кредитування економіки на засад економічного зростання та ефективності монетарної політики у довгостроковій перспективі.

Дослідження сучасного стану вітчизняного РІК, рівня організації системи його державного регулювання дає можливість запропонувати інструменти впливу держави на активізацію діяльності на ньому, з їх розподілом на:

1) удосконалення нормативно-правової бази шляхом:

- розробки та прийняти «Програми інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України до 2020 року» у складі державної політики соціально-економічної розбудови країни, з врахуванням значення інвестиційного кредиту у модернізації виробничого потенціалу економіки та його ролі при формуванні людського капіталу;
- розробки та прийняти з боку НБУ пакету інструктивно-методичних матеріалів у сфері інвестиційного кредитування, який би комплексно визначав: принципи, види та форми інвестиційних кредитів; єдині вимого та підходи до технології процесу інвестиційного кредитування, порядок оцінки проектної пропозиції, вартості застави, інвестиційної кредитоспроможності ініціатора проекту, розрахунку реальної процентної ставки; систему управління фінансовими ризиками тощо. Реалізація цього заходу сприятиме підвищенню культури супроводження процесу інвестиційного кредитування, а стандартизовані (уніфіковані) підходи та визначеність у взаємовідносинах між контрагентами – призве-

дуть до зниження ризиків і поступового розширення сфери інвестиційного кредитування;

- впровадження Державної програми розвитку безготівкових платежів в Україні, що забезпечить використання сучасних технологій оплати праці, соціальних виплат і пенсій, запровадження новітніх технологій на основі ІТ-платформ, збільшення масштабів здійснення населенням платежів за товари і послуги у безготівковій формі, та в цілому, зменшення позабанківського грошового обігу;

2) розбудова розвиненої ринкової інфраструктури в частині:

- створення Державного банку розвитку України, як спеціалізованої державної фінансово-кредитної установи, з визначенням мети діяльності, обґрунтуванням його взаємодії з державними цільовими фондами, вітчизняними та іноземними інвесторами, комерційними банками, визначенням напрямів цієї взаємодії, обґрунтуванням оптимального розподілу бюджетних ресурсів, спрямованих на державне інвестиційне кредитування. Це дозволить, за рахунок зростання обсягів державного інвестиційного кредитування, сприяти структурній модернізації економіки й вирішенню соціальних завдань, а також здійснювати ефективний контроль за цільовим і раціональним використанням фінансових ресурсів;
- для прискорення процесу становлення і активізації діяльності експортерів сформувати Національне експортно-кредитне агентство (НЕКА) як державну установу, що буде забезпечувати фінансування за рахунок коштів державного бюджету, здійснювати страхування та надання гарантій пріоритетним експортно-орієнтованих підприємствам, брати участь у реалізації програми часткової компенсації відсоткової ставки за експортними кредитами, а також поширювати співпрацю з міжнародними ЕКА та іноземними банками через запровадження механізмів перестрахування;
- з метою зниження кредитних ризиків і підвищення інформаційної відкритості кредитного ринку підтримати процес формування системи бюро кредитних історій, загального реєстру неплатоспроможних боржників, рейтингових агентств;
- створення на фінансовому ринку України єдиного державного регулятора, це забезпечить комплексний підхід до регулювання ринку, розвитку його як цілісної системи та створить передумови до здійснення ефективного контролю за діяльністю

фінансових конгломератів і консолідованого нагляду за професійними учасниками різних секторів фінансового ринку;

- забезпечення чіткої правової визначеності та меж діяльності на ринку саморегулівних організацій, їх взаємодії з державним регулятором. Це надасть змогу зменшити невиправдане втручання держави у ринкові процеси та дозволить підключити до ефективної розбудови усіх сегментів фінансового ринку, у тому числі ринку інвестиційного кредиту, інтелектуальні та організаційні ресурси професійних об'єднань його учасників;

3) забезпечення фінансової стійкості та інформаційної прозорості банківської системи на основі:

- посилення відповідальності керівників і власників банку за його безпечність і надійність (у тому числі шляхом встановлення кримінальної відповідальності за діяльність, що призводить до неплатоспроможності банку), посилення вимог до професійного рівня членів наглядових рад банківських установ і запобігання конфлікту інтересів шляхом впровадження сучасних стандартів корпоративного управління;

- забезпечення транспарентності (інформаційної прозорості) ринку та його учасників шляхом затвердження стандартів розкриття інформації. Так, транспарентність НБУ сприятиме зниженню невизначеності та інформаційної асиметрії, сформує більш прогнозовані ринкові реакції на грошово-кредитну політику, покращить реакцію центрального банку, підвищить довіру до його політики та дозволить НБУ ефективніше здійснювати економічне регулювання;

4) визначення пріоритетних напрямів здійснення державного інвестиційного кредитування та чітких умов пільгового кредитування стратегічних проектів, пов'язаних з реконструкцією, модернізацією і впровадження сучасних технологій у виробництво, а також гарантій держави і учасників проектів у разі кредитування державних програм;

5) використання механізму державно-приватного партнерства шляхом залучення на рівні державних органів приватних інвестицій до реалізації стратегічно значущих інвестиційних проектів. Для банків та інших інвесторів партнерство з державою відкриє можливість фінансування крупних проектів з недостатнім рівнем рентабельності та тривалим строком окупності;

6) забезпечення довгострокової ліквідності фінансових установ і сприяння їх діяльності у сфері інвестиційного кредитування на основі створення прозорої системи довгострокового рефінан-

сування фінансових інститутів, що здійснюють інвестиційне кредитування (строк цільового фінансування від 3 до 4 років, розмір фондування повинен залежати від обсягу зростання кредитування інвестиційно-інноваційних проектів, вартість бути фіксованою);

7) запровадження податкового стимулювання за допомогою:

- зменшення податків з доходів банків при наданні кредитів під реалізацію інвестиційних та інноваційних проектів спрямованих на впровадження ноу-хау, енергозбереження, захисту довкілля та інше;
- зменшення податкового навантаження на підприємства, які впроваджують новітні технології, розширюють виробництво, покращують екологічну складову;
- визначення порядку надання податкового інвестиційного кредиту корпораціям, які будуть реінвестувати свої прибутки для реалізації програм інвестиційного та інноваційного спрямування.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Проведене дослідження дає можливість зробити висновок, що ефективне державне регулювання ринку інвестиційного кредиту потребує формування цілісної системи регулювання з чітким визначенням мети, принципів, суб'єктів і методів регулювання, що буде здійснюватись з урахуванням національних інтересів та соціально-економічних потреб країни.

Методи державного регулювання ринку інвестиційного кредиту повинні відповідати заявленим цілям і принципам та забезпечувати рівні умови для підтримки і розвитку вільної та чесної конкуренції, не допускати монопольної поведінки окремих учасників ринку. Адекватні ринковим відносинам методи регулювання будуть сприяти взаємній довірі учасників ринку, стимулювати розвиток ринку інвестиційного кредиту у напрямі заданих стратегічних цілей і забезпечать виконання ним базових функцій.

Бібліографічний список

1. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. / А.Г. Савченко, Г.О. Пухтаєвич, О.М. Тітьонко – К.: Либідь, 1999. – 288 с.

2. *Гриньова В. М.* Державне регулювання економіки: Підручник. / В.М. Гриньова, М.М. Новікова – К.: Знання, 2008. – 398 с.

3. *Чистов С. М.* Державне регулювання економіки: Навч. посіб. / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. -Вид.2-ге, доопрац. і допов. – К: КНЕУ, 2004. – 440 с.

4. *Власюк О. С.* Державне управління: плани і проекти економічного розвитку: Монографія / О.С Власюк, Т.В Дерюгіна, І.В Запатріна та ін. за заг. ред. Кучеренка О.Ю., Запатріної І.В. – К.: Видавництво «ВІП», 2006. – 624 с.

5. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: СхваленоУказом Президента Українивід 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015

6. Концепція державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 р. № 1900-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1900-2010-%D1%80

7. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 р. № 391 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15/print1479125094640673

8. Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу: Схвалено рішенням Ради Національного банку України від 21 грудня 2016 р. № 1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-16

9. *Сомик А. В.* Ефективність грошово-кредитної політики: чинники, критерії оцінки та рекомендації для Національного банку України / А.В. Сомик, В.В. Плачинда, А.П. Петріна. – Центр наукових досліджень Національного банку України. – К., 2014. – 88 с.

10. *Сомик А. В.*Підходи та проблеми оцінки ефективності грошово-кредитної політики Національного банку України // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». –№ 12. – 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3697

References

1. *Savchenko A. H.* Makroekonomika [Macroeconomics]: Pidruchnyk. / A.H. Savchenko, H.O. Pukhtaievych, O.M Tit'onko – K: Lybid',1999. – 288 p. [In Ukrainian]

2. *Hryn'ova V. M.* Derzhavne rehuliuvannia ekonomiky[State regulation of Economy]*:* Pidruchnyk. / V.M. Hryn'ova, M.M. Novikova – K.: Znannia, 2008. – 398 p. [In Ukrainian]

3. *Chystov S. M.* Derzhavne rehuliuvannia ekonomiky [State regulation of Economy]: Navch. posib. / S.M. Chystov, A.Ye. Nykyforov, T.F. Kutsenko ta in. – Vyd.2-he,dooprats.i dopov. – K: KNEU, 2004. – 440 p. [In Ukrainian]

4. *Vlasiuk O. S.* Derzhavne upravlinnia: plany i proekty ekonomichnoho rozvytku [Public administration: planning and economic development

projects]: Monohrafiia / O.S Vlasiuk, T.V Deriuhina, I.V Zapatrina ta in..za zah. red. Kucherenka O.Yu., Zapatrinoi I.V.- K.: Vydavnytstvo «VIP» 2006. – 624 p. [In Ukrainian]

5. «Stratehiia staloho rozvytku «Ukraina – 2020»« [«Sustainable Development Strategy» Ukraine – 2020 ««] Skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy (2015) [Elektronnyj resurs] – Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 [In Ukrainian]

6. «Kontseptsiia derzhavnoi tsil'ovoi ekonomichnoi prohramy rozvytku investytsijnoi diial'nosti na 2011-2015 roky» [«The concept of the state target economic program of investment activity for 2011-2015»] Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy (2010) [Elektronnyj resurs] – Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1900-2010-%D1%80 [In Ukrainian]

7. «Kompleksna prohrama rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2020 roku» [«A comprehensive program of financial sector development in Ukraine up to 2020»] Zatverdzheno Postanovoiu Pravlinnia Natsional'noho banku Ukrainy (2015) [Elektronnyj resurs] – Available at:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15/print1479125094640673 [In Ukrainian]

8. «Osnovni zasady hroshovo-kredytnoi polityky na 2017 rik ta seredn'ostrokovu perspektyvu» [«Basic principles of monetary policy for 2017 and for the medium term»] Skhvaleno rishenniam Rady Natsional'noho banku Ukrainy (2016) [Elektronnyj resurs] – Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-16 [In Ukrainian]

9. *Somyk A. V.* Efektyvnist' hroshovo-kredytnoi polityky: chynnyky, kryterii otsinky ta rekomendatsii dlia Natsional'noho banku Ukrainy [The effectiveness of monetary policy, including factors, evaluation criteria and guidelines for the National Bank of Ukraine] / A.V. Somyk, V.V. Plachynda, A.P. Petrina. – Tsentr naukovykh doslidzhen' Natsional'noho banku Ukrainy. – K., 2014. – 88 p. [In Ukrainian]

10.*Somyk A. V.* Pidkhody ta problemy otsinky efektyvnosti hroshovo-kredytnoi polityky Natsional'noho banku Ukrainy [Approaches and Challenges for evaluating the effectiveness of monetary policy of the National Bank of Ukraine] // Elektronne naukove fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika» № 12, 2014 [Elektronnyj resurs] – Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3697 [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 16 червня 2017 р.

UDC 336.76:338.242

Svitlana Urvantseva,
Candidate of Sciences (Economics),
Associate Professor at the Department of Investment Activity
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremohy Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)
E-mail: urvanceva@ukr.net

Government regulation of investment credit market in Ukraine

Abstract
Research objective*. The current study is aimed to explore the system of government regulation of investment credit market (ICM) and identify ways to increase its efficiency.*
Methodology*. The research process used the general scientific methods of cognition. The ascent from abstract to specific supported the essence disclosure of government regulation of the economy and ICM. System approach and abstraction ensured revealing the basic elements of an effective mechanism of government ICM regulation. Analysis, synthesis and logic generalization approaches provided justification of measures for improvement efficiency in government regulation of ICM in Ukraine.*
Findings*. The study identified the main elements of government ICM regulation mechanism: purpose, principles, subjects and regulation methods. The strategic aim for ICM development as a part of financial market is to ensure market efficiency that will contribute to investment and innovative model of economic development, balance of market members' interests, market credibility and sustainable competitive position in the global market. The article offers the principles for ICM regulation: government control; meta-management (self-regulation); equal opportunities; social responsibility of credit institutions; limited regulators interference to the market relations; unity of the legal framework, etc.*
Value added*. The study result substantiated measures to improve the efficiency of government ICM regulation according to the following directions: improving the regulatory framework to provide credit support for investment activities; advanced market infrastructure development; ensuring the financial stability and information transparency of the banking system; providing the long-term target refinancing for banks and their activities promotion in investment lending; determination of priorities for government investment lending.*
Key words*: investment; investment credit market; government regulation; methods of government regulation; monetary policy.*